

HAN

Opleiding leraar Lichamelijke Opvoeding

Beperkte opleidingsbeoordeling

Samenvatting

In april 2016 is de bestaande hbo-bacheloropleiding Leraar Lichamelijke Opvoeding van het Instituut HAN Sport en Bewegen bezocht door een visitatiepanel van NQA. De opleiding, HAN-ALO genoemd, wordt in voltijd en in deeltijd aangeboden in Nijmegen (voltijd) en in Arnhem (Papendal: deeltijd en deels voltijd). Het panel beoordeelt de opleiding als **goed**.

De HAN-ALO is één van de zes ALO's in Nederland. De HAN-ALO zet nadrukkelijk in op het vergroten van de kans dat alle kinderen en jongeren een leven lang blijven sporten en bewegen.

Beoogde eindkwalificaties

De opleiding hanteert een heldere set eindkwalificaties. Deze zijn afgeleid van de actuele landelijke kaders, zoals de kennisbasis en het beroepsprofiel, en ontleend aan het landelijk ontwikkelde opleidingsprofiel dat de ALO-opleidingen samen ontwikkeld hebben. De HAN-ALO was hier, als voorzitter van dit gremium, actief bij betrokken. De uitgangspunten zijn wat betreft inhoud en oriëntatie passend voor een hbo-opleiding op het betreffende vakgebied en weerspiegelen het gewenste bachelorniveau.

De opleiding streeft een duidelijke eigen visie na die zij in nauw overleg met het eigen werkveld in het onderwijs heeft opgenomen. De HAN-ALO gaat nadrukkelijk uit van de bewegingsmotieven van elke leerling. De actuele verschijningsvormen (wedstrijd, show, spel, avontuur, gezondheid en recreatie) dienen als uitgangspunten bij het ontwerpen en uitvoeren van het bewegingsonderwijs. Ook ontwikkelt de HAN-ALO'er een duidelijke blik naar buiten en kan hij samenwerkingsverbanden initiëren en organiseren buiten de gymzaal, in de school, tussen scholen en in samenwerking met externe (lokale) partijen, zoals sportverenigingen en gemeentes. Het onderbouwen van het eigen professioneel handelen op basis van onderzoek speelt een belangrijke rol. De ontwikkeling van het onderzoekend vermogen heeft de opleiding verankerd in de eindkwalificaties.

Voor een individuele profilering kan de student zich in de laatste fase van de studie specialiseren op één van de drie expertisegebieden: Talent Identification & Talent Development, Sports & Exercise Nutrition of Health Promotion & Performance. De opleiding heeft een breed netwerk en goede contacten met het werkveld (regionaal, nationaal en - enigszins bescheiden - internationaal) en kan daarmee de eindkwalificaties en haar visie en profilering goed spiegelen.

Op grond van de kwaliteit van de uitwerking van de eindkwalificaties, de aandacht voor onderzoek daarbinnen, en de sterke eigen profilering, ontvangt de opleiding voor de standaard 'beoogde eindkwalificaties' het oordeel goed.

Onderwijsleeromgeving

De opleiding biedt een sterk praktijkgericht onderwijsprogramma. De HAN-ALO leert studenten nadrukkelijk verder te kijken dan de gymzaal en leert hen om vanuit de zes verschijningsvormen leerlingen te motiveren. Studenten komen tijdens de opleiding veel in contact met het werkveld, zij voeren opdrachten uit voor scholen en/ of voor gemeentes, en lopen stages in verschillende school- of onderwijscontexten.

Centraal in het programma staan beroepstaken waarin een voor de leraar LO relevant probleem aan de orde wordt gesteld en waaraan onderwijseenheden en de eindkwalificaties zijn gekoppeld. De beroepstaken die inhoudelijke onderwerpen vertegenwoordigen, zijn voor de

voltijd- en deeltijdstudenten dezelfde. De werkvormen die daaraan gekoppeld zijn verschillen. Zo wordt binnen de voltijddoelstelling veelal een projectgerichte benadering gebruikt voor het aanleren van de competenties en werken deeltijdstudenten via blended learning, dat bestaat uit een combinatie van afstandsonderwijs, contactonderwijs en stage. In de laatste fase van hun studie kiezen de studenten voor een expertisegedebied waarin verdieping op het betreffende onderwerp wordt geboden en waarin de student werkt aan praktijkgericht onderzoek. Gedurende de hele opleiding werken de studenten aan onderzoekskwalificaties. In het laatste semester studeren zij af. In deze fase komen alle competenties weer aan de orde.

Wanneer studenten zich verder willen verdiepen in een thema kan dat tevens in de minor. De HAN-ALO biedt tal van minoren die inhoudelijk goed aansluiten op het beroepsprofiel. De student kan ook voor een minor kiezen van een andere opleiding of bijvoorbeeld naar het buitenland gaan. Studenten die verdergaande ambities hebben, kunnen tijdens de opleiding deelnemen aan de module Sport Innovatie Club. Deze module is ontwikkeld voor excellente studenten.

Studenten worden gedurende hun opleiding begeleid door docenten en praktijkbegeleiders (extern). Studenten ervaren het contact met de docenten en de wijze waarop zij hen betrekken bij de opleiding als erg prettig. Studenten voelen zich serieus genomen, heel duidelijk deel uitmaken van 'de HAN-ALO' en zijn trots op hun opleiding. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de actieve rol die studenten vervullen in de opleidingscommissie en hun betrokkenheid bij tal van onderwijsactiviteiten, zoals het organiseren van een kamp, het begeleiden van studenten bij de selectiedag en het begeleiden van jongerejaars studenten (peer-to-peer-project). Studenten worden ten behoeve van hun eigen studieloopbaan begeleid door een studieloopbaanbegeleider (deeltijd: studiecoach). Deze begeleider is vanaf het begin van de studie een aanspreekpunt voor de student, monitort de gewenste studievoortgang en voorziet de student van velerlei informatie, zoals over de expertisegedebieden en de minoren.

Het programma wordt verzorgd door een team dat beschikt over prima kwaliteiten. De docenten zijn vakinhoudelijk deskundig, beschikken over werkervaring en zijn didactisch bekwaam. Een groot deel is mastergediplomeerd. Via scholing en deelname aan hun netwerken blijven docenten up to date.

In het Gymnasium in Nijmegen beschikt de HAN-ALO over (nagenoeg) alle faciliteiten voor de studenten om de competenties te kunnen ontwikkelen. Deze faciliteiten zijn ruim toereikend voor de voltijdstudenten. Voor enkele lessen gaan zij naar Papendal, waar uitstekende faciliteiten zijn. De deeltijd wordt hier volledig verzorgd.

Over de hele linie getuigt de onderwijsleeromgeving van goede kwaliteit. In het bijzonder vindt het panel de wijze waarop de inhoudelijke profilering tot uiting komt in het programma goed. Ook de specialisatiegedebieden, de onderzoekslinje, de kwaliteit van het personeel en de opleidingsgespecifieke voorzieningen laten goede kwaliteit zien. Op grond hiervan ontvangt de opleiding voor de standaard 'onderwijsleeromgeving' het oordeel goed.

Toetsing

Het panel stelt dat het systeem van toetsing, dat wil zeggen het toetsprogramma en de afzonderlijke toetsen, een valide afspiegeling is van de eindkwalificaties. Naast toetsing van de resultaten via opdrachten en projecten worden kennis en vaardigheden afzonderlijk en individueel getoetst via verschillende andere toetsvormen. In de beschrijvingen van de onderwijseenheden zijn de uitgangspunten voor de toetsing en beoordeling helder beschreven

voor de studenten. Dat wordt in de gesprekken met de studenten bevestigd. De toetsing van het eindniveau zit goed in elkaar. De opleiding zet meerdere examinatoren in bij de beoordeling van het eindniveau. Daarbij maakt zij gebruik van externe assessoren. Ook zet de opleiding externe toezichthouders in voor feedback over de gehele kwaliteit van de eindbeoordelingen.

Docenten, in de rol van examiner, zorgen in de eerste plaats voor kwalitatief goede toetsen. Zij stemmen hierover onderling af. Daarnaast ziet de examencommissie via steekproeven toe op de kwaliteit van de toetsing en beoordeling. Hiermee borgt zij het beoogde eindniveau adequaat.

Deze commissie beschikt over toetsdeskundigheid.

De opleiding ontvangt voor de standaard 'toetsing' het oordeel voldoende.

Gerealiseerde eindkwalificaties

De afstudeerdossiers van de voorgaande twee afstudeercohorten tonen aan dat de afstudeerders het gewenste niveau behalen en de eindkwalificaties realiseren. Het niveau van de bestudeerde onderzoeksverslagen laat een bovengemiddelde kwaliteit zien.

Over het functioneren van stagiairs en alumni in het werkveld oordelen alle betrokkenen positief.

Alumni hebben ruim voldoende bagage meegekregen om als leraar LO aan de slag te gaan.

De opleiding ontvangt voor de standaard 'gerealiseerde eindkwalificaties' het oordeel goed.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inleiding	9
Basisgegevens van de opleiding	11
Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties	13
Standaard 2 Onderwijsleeromgeving	17
Standaard 3 Toetsing	25
Standaard 4 Gerealiseerde eindkwalificaties	29
Eindoordeel over de opleiding	31
Aanbevelingen	33
Bijlagen	35
Bijlage 1 Eindkwalificaties van de opleiding	36
Bijlage 2 Overzicht opleidingsprogramma	38
Bijlage 3 Rendementen	39
Bijlage 4 Deskundigheden leden visitatiepanel en lead auditor	40
Bijlage 5 Bezoekprogramma	41
Bijlage 6 Bestudeerde documenten	43
Bijlage 7 Overzicht bestudeerde afstudeerwerken	45
Bijlage 8 Verklaring van volledigheid en correctheid	46

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo-bacheloropleiding Opleiding Leraar Lichamelijke Opvoeding van de HAN (verder HAN-ALO). Het visitatiepanel van NQA dat de beoordeling heeft uitgevoerd, is samengesteld door NQA, in opdracht van de HAN en in overleg met de opleiding. Voorafgaand aan de visitatie heeft de NVAO het panel goedgekeurd.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Ook bevat het enkele aanbevelingen voor de opleiding. Het rapport is opgesteld conform het *Beoordelingskaders accreditatiestelsel hoger onderwijs* van de NVAO (19 december 2014) en het *NQA-protocol 2016 voor de beperkte opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 21 april 2016.

Het visitatiepanel bestond uit:

Mevrouw drs. M. Appelman (voorzitter, domeindeskundige)

De heer dr. M. Slingerland (domeindeskundige)

Mevrouw E. Taal MEd (domeindeskundige)

Mevrouw A.L.D. van Opheusden (studentlid)

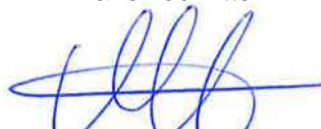
Mevrouw M. Snel BHRM & BEd, auditor van NQA, trad op als lead-auditor van het panel.

Bij de aanvraag heeft de instelling een kritische reflectie aangeboden. Deze voldeed naar vorm en inhoud aan de eisen van het desbetreffende NVAO-beoordelingskader. Het visitatiepanel heeft de kritische reflectie bestudeerd en een bezoek aan de opleiding gebracht. De opleiding verdient een compliment voor de keuzes die zij heeft gemaakt voor de eigen vorm van presentatie in de kritische reflectie en tijdens de visitatiedag. Hiermee heeft zij zich ten volle gepresenteerd waarbij zij haar eigenheid op de vier standaarden goed tot uitdrukking heeft gebracht. Dit heeft eraan bijgedragen dat het panel met alle (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie tot een weloverwogen oordeel heeft kunnen komen.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

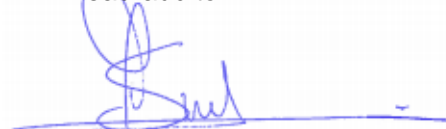
Utrecht, 28 juni 2016

Panelvoorzitter

drs. M. Appelman

Lead-auditor

M. Snel BHRM & BEd

Basisgegevens van de opleiding

Administratieve gegevens

<i>Administratieve gegevens opleiding(en)</i>	
naam opleiding zoals in CROHO	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in lichamelijke opvoeding
oriëntatie en niveau opleiding	hbo-bachelor
voor opleidingen in het hoger beroepsonderwijs de te hanteren toevoeging aan de graad	of Education
aantal studiepunten	240
afstudeerrichtingen	n.v.t.
locatie(s)	Nijmegen en Arnhem (deeltijd)
variant(en)	voltijd en deeltijd
joint programme (indien van toepassing)	n.v.t.
onderwijstaal	Nederlands
registratienummer in CROHO	35025

<i>Administratieve gegevens instelling</i>	
naam instelling	Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN)
gegevens contactpersoon instelling	de heer B.W. Bauland
e-mailadres voor kopie aanmelding	bas.bauland@han.nl
status instelling (bekostigd of rechtspersoon voor hoger onderwijs)	bekostigd
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	positief, behaald zonder voorwaarden (2013)

Schets van de opleiding

De opleiding Leraar Lichamelijk Opvoeding, formeel 'opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in lichamelijke opvoeding' van de HAN is één van de drie bacheloropleidingen binnen het instituut HAN Sport & Beweging (HAN S&B). Het programma, in de volksmond HAN-ALO, wordt in voltijd en in deeltijd aangeboden. Naast de HAN-ALO biedt HAN S&B de programma's Gezondheid en Management en Sport- en Bewegingseducatie aan, beide in voltijd.

Het instituut HAN S&B is een relatief jonge organisatie binnen de HAN. Na een turbulente periode (2007-2011) waarin het aantal opleidingen van twee naar drie uitbreidde, het studentaantal en het aantal medewerkers enorm groeiden, en een verhuizing en een noodzakelijke reorganisatie plaatsvonden, is het voor het instituut - en haar opleidingen - nu tijd om de ingeslagen wegen te bestendigen en verder te ontwikkelen. Het is de ambitie van het instituut om de relaties met het werkveld verder te verstevigen, zodanig dat het werkveld meer

mede-opleider wordt. In dit kader werkt de HAN-ALO samen met twee 'adoptiescholen', met wie zij nauw afstemt over het opleiden van aanstaande leraren.

De voltijd- en deeltijdprogramma's van de HAN-ALO kennen een omvang van 240 EC. Elk studiejaar telt 60 EC, die met 15 EC per onderwijsperiode evenredig zijn verdeeld over de vier perioden in het studiejaar. Voor toelating hanteert de opleiding de wettelijke toelatingseisen die in het onderwijs- en examenreglement zijn vastgelegd (*Opleidingsstatuut-OER 2015-2016*). Voor deeltijdstudenten geldt dat zij naast de geldende diploma-eisen moeten beschikken over een geschikte werkkring die de student de mogelijkheden biedt de beoogde competenties te ontwikkelen. Vanaf studiejaar 2016-2017 moeten studenten in het eerste jaar 52,5 EC halen om door te mogen stromen naar de hoofdfase.

De eindkwalificaties voor beide varianten zijn dezelfde. Ook staan dezelfde problemen centraal in het onderwijs. Deze problemen vertegenwoordigen de beroepscontext van een ALO'er en staan centraal in zogeheten beroepstaken waaraan de onderwijseenheden zijn gekoppeld. De beroepstaken van de opleiding vormen de major van 210 EC. Daarnaast volgt iedere student in studiejaar 4 een minor van 30 EC. Via de minor kan de student zich vanuit een persoonlijke ambitie verdiepen in een vak of onderwerp, dat verwant is aan het beroepsprofiel.

Terugblik vorige visitatie

De HAN-ALO is in 2010 voor het laatst gevisiteerd door een extern panel van deskundigen. Toen beoordeelde het panel de opleiding positief. Enkele aandachtspunten met betrekking tot het curriculum werden meegegeven. Zo kwam de profilering van de verschijningsvormen (voltijd en deeltijd) niet lekker uit de verf, iets waarin de opleiding volgens het huidige panel een duidelijke verbetering heeft gemaakt. Studenten geven bijvoorbeeld aan dit in de opleiding te herkennen. Verder vroeg het panel in 2010 specifiek om versterking van het aandeel methodisch-didactische vaardigheden in het deeltijdcurriculum. Het huidige panel constateert dat het deeltijdcurriculum behoorlijk ingrijpend is veranderd van een tweejarig naar een vierjarig programma waarin duidelijk aandacht is voor methodisch-didactische vaardigheden. Ook bevatten de huidige curricula een minor die studenten de mogelijkheid biedt om zich - verder dan een expertisegedebied - te specialiseren. Ten slotte stelt het panel vast dat de opleiding op het gebied van toetsing en beoordeling een aantal waarborgen voor goede toetskwaliteit geëffectueerd heeft, zoals de toepassing van het vier-ogenprincipe, de introductie van het studentvolgsysteem voor de stage en het opleiden van examinatoren.

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel over de beoogde eindkwalificaties. De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **goed**.

Beroepsbeeld

De HAN-ALO leidt studenten op tot leraren sport- en bewegingsonderwijs. Een afgestudeerde leraar heeft een eerstegraads lesbevoegdheid en kan onderwijs verzorgen in het primair, voortgezet, speciaal en het beroepsonderwijs. Het werkveld heeft in 2010 de eisen die het stelt aan de afgestudeerde leraar lichamelijke opvoeding in het *Beroepsprofiel Leraar Lichamelijke Opvoeding* (KVLO¹) beschreven. Het beroepsprofiel beschrijft tevens de ethische standaard van een ervaren leraar lichamelijke opvoeding (verder: leraar LO).

De HAN-ALO is één van de zes lerarenopleidingen lichamelijke opvoeding in Nederland. De zes lerarenopleidingen hebben gezamenlijk, en in afstemming met het werkveld, een opleidingsprofiel opgesteld dat is gevalideerd door de KVLO (ALOCO, 2013)². Het profiel gaat uit van het hiervoor genoemde beroepsprofiel van de KVLO (2010) en beschrijft de opleidingskwalificaties die het werkveld van een afgestudeerde leraar LO mag verwachten. Het opleidingsprofiel beschrijft de verantwoordelijkheden van de leraar die zijn gekoppeld aan de zeven SBL-competenties en aan de ethische standaard (KVLO, 2010). In het opleidingsprofiel (2013) zijn ook actuele ontwikkelingen vanuit het werkveld meegenomen. Zo hebben het stimuleren van een gezonde levensstijl, het herkennen van jeugdig sporttalent, het uitdragen van kernwaarden als respect, bevorderen van participatie en sociaal maatschappelijk integratie en bijdragen aan sociale veiligheid binnen onderwijs een duidelijke plek in het landelijke opleidingsprofiel.

De HAN-ALO was nadrukkelijk betrokken bij de ontwikkeling van het landelijke opleidingsprofiel. Ten tijde van deze ontwikkeling lag het voorzitterschap van het landelijke ALO-coördinatorenoverleg (ALOCO) bij de opleidingscoördinator van de HAN-ALO. Binnen de toepassing van het opleidingsprofiel hanteert de HAN-ALO een duidelijke eigen visie op sport- en bewegingsonderwijs (zie 'profilering' hieronder).

Eindkwalificaties

De eindkwalificaties van de opleiding zijn beschreven in zeven competenties die zijn geconcretiseerd in handelingscriteria die de opleiding centraal stelt in onderwijseenheden en de toetsing. De competenties (zie bijlage 1 Eindkwalificaties van de opleiding) zijn overeenkomstig met het landelijke opleidingsprofiel (ALOCO, 2013) opgesteld en bieden een brede professionele basis die aansluit bij het brede onderwijsveld dat wordt bediend. Het panel stelt vast dat de

¹ KVLO: Koninklijke Vereniging van Leraren Lichamelijke Opvoeding

² Landelijk opleidingsprofiel leraar LO 1^e graads (ALOCO, 2013)

competenties qua niveau aansluiten op de internationale standaard, i.c. de Dublindescriptoren voor de bachelor. Daarmee is het gewenste eindniveau gewaarborgd.

Het panel stelt verder vast dat binnen de landelijke competenties de landelijk ontwikkelde kennisbasis, die vakinhoudelijke, vakdidactische en pedagogische bekwaamheden voor de leraar LO beschrijft, is verankerd (*Kennisbasis LO*, 2012). Deze implementatie van deze kennisbasis is vastgesteld in het kader van het project *10voordeleraar*. Met het volgen van de landelijke uitgangspunten sluit de opleiding aan bij de vier kenmerken van een startend beroepsbeoefenaar (gedegen theoretische basis, onderzoekend vermogen, professioneel vakmanschap en beroepsethiek & maatschappelijke oriëntatie; HBO-raad, 2009).

Profilering

De opleiding sluit aan bij de landelijke uitgangspunten en eisen die zijn ontwikkeld voor een leraar LO. Daarbinnen heeft de opleiding een duidelijke eigen visie. Zo is de afgestudeerde van HAN-ALO een professional in sport- en bewegingsonderwijs die nadrukkelijk kan inspelen op de motieven van elke leerling en die uitgaat van actuele bewegingsmotieven (wedstrijd, show, spel, avontuur, gezondheid en recreatie) bij het ontwerpen en uitvoeren van bewegingsonderwijs. Ook ontwikkelt de HAN-ALO'er een duidelijke blik naar buiten en kan hij samenwerkingsverbanden initiëren en organiseren buiten de gymzaal, in de school, tussen scholen en in samenwerking met externe (lokale) partijen, zoals sportverenigingen en gemeentes (*De HAN-ALO legt uit*, LO Magazine, 2015).

Studenten kunnen zich inhoudelijk profileren in de laatste fase van hun opleiding via één van de drie expertisegebieden:

1. Talent Identification & Talent Development: Het herkennen en ontwikkelen van excellente bewegers en ontwikkelen van didactische programma's om het talent van elk kind optimaal te benutten.
2. Sports & Exercise Nutrition: Het verbeteren van de leerprestaties tijdens de lessen SBO en/of andere lessen door middel van (gezonde) voeding.
3. Health Promotion & Performance: Het verbeteren van de gezonde leefstijl binnen de lessen SBO en binnen de schoolsetting (Gezonde School).

Binnen de expertisegebieden leren studenten met name een onderzoekende, kritische houding aan te nemen en ze doen meer dan gemiddelde expertise op van het betreffende gebied.

De opleiding heeft een breed netwerk en goede contacten met het werkveld, in de regio, nationaal en (enigszins nog bescheiden) internationaal, en spiegelt daarmee de eindkwalificaties en de eigen visie op een goede manier, zo blijkt uit de gevoerde gesprekken.

Het panel stelt op basis van de gevoerde gesprekken vast, dat de eindkwalificaties en profilering van de opleiding breed worden gedragen en in het onderwijs centraal staan (zie standaard 2).

Internationalisering

De opleiding streeft nadrukkelijk na dat studenten een blik naar buiten ontwikkelen, dat wil zeggen dat ze verder kijken dan de muren van de gymzaal waarin zij lesgeven. Daarbij hoort ook dat studenten over de grenzen van Nederland kunnen kijken. Om dit te stimuleren komen in de uitwerking van het curriculum en de toetsing verschillende aspecten van internationalisering terug. Een student kan bijvoorbeeld onderdelen van het curriculum in het buitenland volgen, zoals

de minor. De opleiding maakt ook gebruik van internationale bronnen en inzichten. Hierin volgt zij het landelijk opleidingsprofiel.

Onderzoek(end vermogen)

Het panel stelt vast dat de opleiding sterke aandacht heeft voor de ontwikkeling van het onderzoekend vermogen bij studenten (zie ook standaard 2). De opleiding heeft dit verankerd in de eindkwalificaties waarin onder andere evidence-based practice is opgenomen, evenals het opzetten van eenvoudig onderzoek om interventies voor de beroepspraktijk te onderbouwen. De onderzoekscompetentie maakt deel uit van het vakinhoudelijk en vakdidactisch handelen en de competenties “(zelf)reflecteren” en “professioneel ontwikkelen”. Handelingscriteria waaraan de student werkt, zijn bijvoorbeeld:

- De student meet binnen de lessen of in aparte sessies verschillende aspecten van de bewegingsontwikkeling van leerlingen;
- De student voert praktijkgericht onderzoek op het gebied van lichamelijke opvoeding uit.

De ontwikkeling van het onderzoekend vermogen bij studenten is gewaarborgd in het programma via de onderzoeksleerlijn die het instituut heeft ontwikkeld en toepast binnen haar opleidingen (*Visie en onderbouwing onderzoeksleerlijn HAN Sport en Bewegen*).

Deeltijd

De HAN-ALO profileert zich ten slotte met het bieden van een deeltijdprogramma. Van de zes ALO's bieden er twee een deeltijdprogramma. Het programma van de HAN is daar één van. Het bieden van het deeltijdprogramma sluit aan bij strategische doelen van de HAN om als hogeschool ook bij te dragen aan de ontwikkeling van reeds werkzame studenten. Daarbij is de vormgeving van het deeltijdonderwijs van de HAN-ALO dusdanig dat deze goed aansluit op de situatie en behoeften van de deeltijd (werkende) student (zie verder standaard 2). Dit wordt door deeltijdstudenten bevestigd.

Overwegingen en conclusie

Het panel stelt vast dat de eindkwalificaties van de opleiding helder in competenties zijn beschreven en ontleend zijn aan de landelijk ontwikkelde competenties, zoals die staan beschreven in het opleidingsprofiel *Leraar Lichamelijke Opvoeding 1° graads* (ALOCO, 2013). De eindkwalificaties sluiten daarmee aan op landelijke ontwikkelingen vanuit het werkveld en de eisen die gelden voor een lerarenopleiding (SBL-competenties). Het panel stelt verder vast dat de opleiding actief en nauw betrokken is bij de ontwikkeling van de landelijke uitgangspunten.

Binnen de landelijk vastgestelde uitgangspunten streeft de opleiding een duidelijke eigen visie na. De HAN-ALO (voltijd en deeltijd) heeft nadrukkelijk aandacht voor de motieven van jongeren om deel te nemen aan de sport- en bewegingscultuur. De actuele verschijningsvormen dienen als uitgangspunten bij het ontwerpen van het bewegingsonderwijs. Hiermee zet de HAN-ALO vanuit een eigen visie in op het vergroten van de kans dat alle kinderen en jongeren een leven lang blijven sporten en bewegen. Deze boodschap brengt zij goed over op haar studenten, zo stelt het panel vast. De HAN-ALO streeft ernaar dat de student tijdens de studie een duidelijke blik naar buiten ontwikkelt en samenwerkingsverbanden kan initiëren en organiseren in de school, tussen scholen en in samenwerking met externe partijen.

Verder heeft de opleiding expliciete aandacht voor het ontwikkelen van het onderzoekend vermogen bij studenten en biedt zij studenten de mogelijkheid om zich op één van de drie

expertisegebieden te profileren. De eigen visie van de opleiding stemt zij goed af met het werkveld waarmee zij nauw samenwerkt. Het panel herkent dat de partijen uit het werkveld waarmee de opleiding samenwerkt, de visie van de HAN-ALO enthousiast ontvangen.

Het panel concludeert dat de beoogde eindkwalificaties van de opleiding passend zijn voor een ALO (inhoud, oriëntatie), voldoen aan landelijke criteria (SBL en HBO-raad) en het gewenste bachelorniveau weerspiegelen. Daarbinnen gaat de HAN-ALO uit van een duidelijke eigen visie. Op grond van de kwaliteit van de uitwerking van de eindkwalificaties, de aandacht voor onderzoek daarbinnen en de sterke eigen profilering, beoordeelt het panel standaard 1 als **goed**.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel over de onderwijsleeromgeving. De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **goed**.

Programma

Voor het realiseren van de eigen visie streeft de opleiding een programma na waarin professionele leergemeenschappen centraal staan en waarbinnen ruimte is voor dialoog tussen student, docent en werkveld. Het panel ervaart veel ruimte voor dialoog tussen de drie partijen en trots bij eenieder over de mate waarin zij betrokken zijn bij de opleiding. De grote betrokkenheid begint al voor de start van de opleiding, tijdens de selectiedag (intakeprocedure).

Om toegelaten te worden tot het programma moet de student in het bezit zijn van een havo-, vwo- of mbo-diploma (niveau 4). Daarnaast moet de student tijdens een selectiedag laten zien over voldoende motorisch vermogen te beschikken. Dit geldt voor voltijd- en deeltijdstudenten. Ook komt de motivatie van studenten aan bod. Bij deeltijdstudenten gebeurt dit in een individueel gesprek, waarin ook altijd de voorwaarden voor de vereiste werkring en verwachte studie-inzet aan bod komen. De aanstelling moet 16 uur per week omvatten en de werkring moet de deeltijdstudent de mogelijkheid bieden om sport- en bewegingsactiviteiten te ontwerpen, te plannen, uit te voeren en te evalueren in het onderwijs. Daarnaast moeten deeltijdstudenten ook stagelopen in verschillende andere werkplekken (6 uur per week). De werkgever moet tekenen voor de aard en de omvang van de werkbetrekking van de student.

Het panel stelt vast dat de opleiding passende instroomeisen hanteert en een heldere intakeprocedure. Zij communiceert deze duidelijk en via meerdere (digitale) kanalen naar aspirant-studenten. De opleiding heeft de eisen opgenomen in het *Opleidingsstatuut-OER*.

Inhoud programma

De voltijd- en deeltijdstudenten volgen inhoudelijk hetzelfde onderwijs, alleen de vormgeving verschilt. Die inhoud is ontleend aan de eindkwalificaties (standaard 1) die zijn uitgewerkt op drie beheersingsniveaus en (geclusterd) in beroepstaken worden aangeboden. Een beroepstaak vertegenwoordigt een realistisch praktijkprobleem voor de leraar LO. De opleiding kent vijf beroepstaken, waarmee de zeven competentiegebieden (SBL) samenhangen.

Het panel stelt vast dat de curricula (voltijd en deeltijd) de eindkwalificaties afdekken (*Matrix OWE eindkwalificaties*). In bijlage 2 zijn curriculumoverzichten opgenomen.

Bij de inhoud staan de beweegmotieven (de zes verschijningsvormen) centraal. Dit blijkt duidelijk uit het bestudeerde materiaal en de gevoerde gesprekken. In het onderwijs worden studenten uitgedaagd om onderwijs te ontwikkelen vanuit rollen die horen bij de verschijningsvormen. Op die manier leren studenten leerlingen met verschillende beweegmotieven aan te spreken en kinderen aan te zetten tot bewegen. Daarvoor leren studenten een bewuste leeromgeving te construeren, bijvoorbeeld een beweegcontext volgens een verschijningsvorm Recreatie of

Wedstrijd. Binnen een dergelijke beweegcontext leren studenten vanuit een passende rol (in dit voorbeeld 'animator' bij Recreatie of 'expert' bij Wedstrijd) de leerling aan te spreken en te motiveren. Door verschillende rollen te ontwikkelen, leren studenten invloed uit te oefenen op het leerproces van de leerling. In de practica Lesgeven en Coachen wordt expliciet aandacht geschonken aan de ontwikkeling en uitvoering van deze rollen.

Het panel beoordeelt de manier waarop de opleiding haar visie heeft vertaald in het programma, als een sterk punt. De opleiding maakt hiermee duidelijk haar eigen visie waar.

Het panel stelt verder op basis van het bestudeerde studiemateriaal vast dat studenten in de curricula relevante kennis en vaardigheden ontwikkelen, die aansluiten op de landelijk gestelde eisen (*Kennisbasis docent lichamelijk opvoeding*, HBO-raad 2012). Daarnaast bekwamen studenten zich via de vaardighedenleerlijn in een breed aantal sportvaardigheden, waaronder 'nieuwe sporten'. Het panel vindt de kwaliteit van de gehanteerde bronnen van een prima niveau en relevant. De opleiding maakt ook gebruik van internationale literatuur. Enkele minoren zijn volledig Engelstalig.

Studenten zijn tevreden over het aangereikte niveau van vakkennis. Dit blijkt uit de gevoerde gesprekken en de resultaten van de studenttevredenheidsenquête.

Voor excellente studenten biedt HAN S&B sinds dit studiejaar de module Sport Innovatie Club. Een module van twintig weken die instituutbreed wordt aangeboden en studenten de kans biedt eigen sport- en bewegingsprojecten te realiseren. De tien uur per week extra studiebelasting komt bovenop de reguliere studietijd. Studenten die verdergaande ambities hebben en geen studieachterstand kunnen aan deze module deelnemen. Tot dusver heeft nog geen ALO-student deze module gevolgd.

Voor alle studenten binnen de HAN-ALO geldt dat zij voor de laatste anderhalf jaar kiezen voor één van de drie bij standaard 1 genoemde expertisegerieden. Binnen deze expertisegerieden vindt inhoudelijke verdieping plaats. Zo biedt het expertisegeried Talent Identification & Development verdieping gericht op kinderen die excellent zijn in bewegen. De verdieping van vakinhoud vindt plaats via onderzoek in het werkveld. Het panel stelt vast dat binnen de expertisegerieden onderwijs, onderzoek en werkveld nauw met elkaar samenhangen. Het onderzoek, waar studenten en medewerkers bij betrokken zijn, leidt tot nieuwe kennis en actuele inzichten. Studenten volgen zo state of the art onderwijs en werken concreet (mee) aan innovatie en ontwikkeling op het betreffende specialisme. Een succesvol voorbeeld hiervan is ZIPcoach, een vernieuwende didactiek die door het expertisegeried Talent Identification & Talent Development is ontwikkeld en wordt toegepast in de sport- en LO-praktijk en binnen het HAN-ALO-onderwijs.

Het panel stelt vast dat de HAN-ALO in haar curricula sterk inzet op de ontwikkeling van onderzoeksvaardigheden bij studenten. Dit gebeurt volgens een onderzoeksleerlijn die binnen het instituut is ontwikkeld en waarbij de ontwikkeling van de vaardigheden altijd gekoppeld is aan relevante praktijkcasuïstiek, zo blijkt duidelijk uit de onderwijseenheden in Onderzoek Sport & Bewegen (1 en 2). In de eerste twee jaren verwerven studenten op zichzelf staande onderzoeksvaardigheden in onderwijseenheden. In latere jaren verrichten studenten praktijkgericht onderzoek voor het expertisegeried. In het laatste half jaar van de opleiding doen studenten dat voor hun afstuderen. De afstudeeropdrachten kunnen zij verkrijgen vanuit het expertisegeried, maar ook vanuit het werkveld.

Studenten kunnen zich verder individueel profileren in de minor. Een achtste deel van het programma is hiervoor gereserveerd. Studenten kunnen een minor kiezen die in het verlengde ligt van hun expertisegebied en een verdieping of verbreding geeft. HAN-S&B heeft verschillende minoren ontwikkeld. Het panel constateert dat de meeste studenten voor een ALO-minor kiezen. Deze minoren sluiten inhoudelijk goed aan op het opleidingsprofiel. Voorbeelden zijn: Sports Performace Enhancement, Leefstijlprogramma op Maat of Sport Tourism Event Management. Studenten kunnen ook een minor elders kiezen en bijvoorbeeld naar het buitenland gaan. Zo sprak het panel met een student die in het kader van de minor International Sustainable Development Cooperation naar Vietnam was geweest waar hij als bewegingsdocent heeft gewerkt en onderzoek heeft verricht.

De opleiding geeft aan de afgelopen jaren belangrijke stappen te hebben gezet om het eigen internationale netwerk uit te breiden en te verstevigen. Dit om uitwisseling tussen docenten en studenten van andere buitenlandse scholen en de internationalisering in het curriculum te versterken. De opleiding zoekt nadrukkelijk naar aansluiting op de thema's die centraal staan in de expertisegebieden. In dit kader is in 2015 onder meer een samenwerking tot stand gekomen met de lerarenopleiding LO van de Wilhelms-universiteit te Münster.

Voor studentuitwisseling biedt de HAN-ALO verschillende mogelijkheden in het derde en vierde jaar. Om deze uitwisseling te bevorderen zet de opleiding actief in op het tijdig bieden van goede voorlichting. Een specifieke website geeft bijvoorbeeld inzicht in de mogelijkheden vanuit het instituut en studenten worden geïnformeerd door hun studieloopbaanbegeleider (*internationalisering@home ALO* en *Internationalisering in 2015 and beyond*).

Het panel stelt vast dat de studenten, ondanks de mogelijkheden die de opleiding op dit vlak biedt, heel bewust kiezen om in Nederland te blijven. Dit laat onverlet dat de opleiding de mogelijkheden blijft uitbreiden en promoten. Het panel onderschrijft dat.

Vormgeving van het programma

De beroepstaken zijn de bouwstenen van het programma. De beroepstaken weerspiegelen de context waarin de leraar LO kan functioneren. De voltijd en de deeltijd programma's gaan uit van dezelfde beroepscontexten. Het onderwijs is verder vormgegeven vanuit leerlijnen (integraal, kennis, vaardigheden en begeleiding). Deze lopen door de beroepstaken heen. Hieraan zijn de onderwijseenheden gekoppeld, zoals kennis- en vaardighedenvakken.

Het panel stelt vast dat de student binnen de leerlijnen systematisch de nodige kennis, vaardigheden en competenties verwerft. Dit geldt voor zowel de voltijd- als de deeltijdopleiding.

De voltijdopleiding is vormgegeven volgens de principes van projectonderwijs. Het probleem dat in een beroepstaak centraal staat, wordt projectmatig benaderd. Studenten ontwikkelen kennis en vaardigheden via onderwijseenheden die relevant zijn voor het oplossen van het probleem. Deze verwerven zij bijvoorbeeld via praktijklessen, theorielessen, zelfstudie en stage. Door de opgedane kennis en vaardigheden toe te passen in het kader van het project, ontwikkelen studenten de competenties. Voor de projecten werken studenten veel samen in groepen. Deze worden afwisselend door studenten zelf of door de opleiding samengesteld.

In de deeltijdopleiding leert de student via blended learning. De eerste twee studie jaren zijn volgens dit principe vormgegeven. Studenten ontwikkelen hun competenties via een combinatie van afstandsonderwijs met (digitaal) contactonderwijs en stage. Daarnaast staat de werkkring (school) van de student centraal in het programma. Hiervoor verricht de student eveneens

opdrachten wat bijdraagt aan de ontwikkeling van de beoogde competenties. Het panel vindt de vormgeving van de deeltijdopleiding goed aansluiten op de situatie en behoeften van de deeltijdstudent.

Professionele leergemeenschappen: opleiden in relatie met het werkveld

In het licht van de duidelijke eigen visie van de HAN-ALO vindt het panel het aangaan van samenwerkingsverbanden met partijen in het werkveld krachtig. Het helpt de visie over het onderwijs te realiseren en tegelijk aan de praktijk te kunnen toetsen. De ambitie van de HAN om dergelijke samenwerkingsverbanden verder uit te breiden, onderschrijft het panel dan ook van harte.

Studenten komen vanaf jaar 1 in aanraking met de beroepscontext en lopen tijdens de opleiding bij verschillende scholen stage. Dit geldt voor voltijd- en deeltijdstudenten. De opleiding heeft per stagefase in elf hoofdcriteria geëxpliciteerd wat er van studenten verwacht wordt. Deze criteria heeft de opleiding samen met het werkveld ontwikkeld en zijn opgenomen in het studentvolgsysteem stage (SVS). De criteria weerspiegelen de eindkwalificaties van de opleiding. Het SVS geeft de student, de praktijkbegeleider (extern) en de ALO-stagedocent inzicht in de prestaties en de ontwikkeling van de student. De praktijkbegeleider (extern) gebruikt het om de voortgang van de student in zijn of haar ontwikkeling te volgen en op basis daarvan passende begeleiding te geven. De ALO-stagedocent, die de stageresultaten beoordeelt, houdt met de stagebeoordeling rekening met de bevindingen van de praktijkbegeleider.

De HAN-ALO informeert praktijkbegeleiders via jaarlijkse praktijkbegeleidersbijeenkomsten om hen te voorzien van de juiste criteria voor begeleiding en beoordeling en verwachtingen over de begeleiding en beoordeling helder te hebben. Daarnaast informeert de opleiding de praktijkbegeleiders doorlopend via een digitaal informatieplatform en eventuele maatwerkbijeenkomsten. Voor een goede voeling met het werkveld stemt de opleiding ook af met de klankbordgroep LO waarin het werkveld zitting heeft en waarmee de opleiding onder meer visie, beleid en ervaringen uit het werkveld over de opleiding, studenten en het beroep afstemt. Zo blijkt uit de gevoerde gesprekken.

Studiebegeleiding en studietoetsing

Studenten worden door hun docenten begeleid op vakinhoudelijk gebied. Daarnaast hebben studenten allemaal een persoonlijke studieloopbaanbegeleider (voltijd) of studietoetsing (deeltijd). Deze persoonlijke begeleider/coach is een eerste aanspreekpunt voor de student. De begeleider/coach begeleidt de student onder meer bij het maken van keuzes tijdens de opleiding en informeert de studenten daarover. Ook houdt deze begeleider de studievoortgang in de gaten en ondersteunt de student waar mogelijk, bijvoorbeeld via ondersteuning bij de ontwikkeling van studievaardigheden.

Binnen de HAN is verder een decaan beschikbaar voor studenten die de studenten helpt met vragen over financiële zaken, persoonlijke problemen, de topsportregeling, handicap of functiebeperking en bezwaar- en beroepsschriften. Bij eventuele psychische problemen kan de decaan doorverwijzen naar een studentpsycholoog.

Sinds 2015-2016 zet de opleiding ook eigen studenten in bij de begeleiding van de lessen, de zogenoemde peer-to-peer-begeleiding. Op die manier wil de opleiding studenten de kans bieden

om extra ervaring op te doen passend binnen hun toekomstig beroepsprofiel. Het panel vindt dit ook een goed voorbeeld van de opleiding die studenten zowel uitdaagt in hun eigen ontwikkeling als betreft bij de HAN-ALO.

Studentbetrokkenheid

Studenten geven aan dat ze vanaf het begin van de studie actief betrokken worden bij de opleiding. Dit wordt ook aangemoedigd door de opleiding. Studenten voelen zich hierdoor serieus genomen. Naast formele tevredenheidsmetingen die de opleiding structureel afneemt onder studenten, medewerkers en alumni, zet zij sterk in op de dialoog met studenten, collega's en het werkveld over de kwaliteit van het onderwijs. Dit blijkt overtuigend uit de gevoerde gesprekken. De betrokkenheid van studenten blijkt voor het panel verder uit de zeer actieve en betrokken opleidingscommissie, bestaande uit studentleden uit elk studiejaar, alumni en docenten. Studenten hebben ook, naast de docenten, een centrale rol in de regie en uitvoering bij veel grote evenementen, zoals de introductieweek, intra-academiale en kampen.

Personeel

Uit het personeelsoverzicht van de medewerkers van de HAN-ALO blijkt dat de medewerkers beschikken over goede kwalificaties voor de uitvoering van de curricula (*Overzicht personeel HAN-ALO 2014-2016*). Van de docenten heeft 79% een master afgerond (medio 2017 is dat 94%) en is 12% gepromoveerd (medio 2017 is dat 18%). Het panel vindt in de samenstelling van het team, naast een goede vertegenwoordiging van inhoudelijke kwalificaties, een sterke vertegenwoordiging van onderzoekskwalificaties terug. Dit is sterk verbeterd ten opzichte van 2010. Via scholing en werkervaring zijn docenten ook didactisch bekwaam. Ter aanvulling op het team schakelt de opleiding specifieke expertise uit het werkveld in, bijvoorbeeld om studenten kennis te laten maken met 'nieuwe sporten'.

Docenten benutten scholing- en professionaliseringsmogelijkheden om hun vakvaardigheden en didactische bekwaamheid te onderhouden. Zij investeren in (inter)nationale samenwerkingsverbanden, nemen deel aan onderzoeksgroepen en volgen cursussen op didactisch vlak, bijvoorbeeld op het gebied van blended learning (deeltijd), zelfregulatie en toetsing. Docenten die de behoefte hebben om zich op een specifiek terrein verder te scholen kunnen een scholingsaanvraag indienen. Het instituut S&B honoreert een verzoek wanneer er sprake is van een mogelijke toepassing van het geleerde binnen de opleiding. De docenten die werkzaam zijn bij de deeltijdopleiding, zijn ook werkzaam bij de voltijdopleiding. Dit zorgt voor een wisselwerking van ervaringen en inzichten, bijvoorbeeld over de inzet van blended learning waarmee de deeltijdopleiding binnen de HAN vooroploopt.

Naast de inhoudelijke kwalificaties, vindt het panel de manier waarop de docenten de studenten benaderen bijzonder. Dit draagt bij aan het creëren van een vertrouwensband die de professionele leergemeenschap ten goede komt. Studenten vinden het contact dat ze met de docenten hebben erg prettig. Ze zijn daarbij ook zeer tevreden over de kwaliteit van de docenten en de wijze waarop zij hen begeleiden, zo blijkt uit enquêtes en de gesprekken.

Opleidingsspecifieke voorzieningen

De HAN biedt de opleiding aan in Nijmegen vanuit het gebouw 'Gymnasion' (voltijd) en in het nationaal sportcentrum Papendal in Arnhem (deeltijd en enkele onderwijseenheden van de voltijd).

In het Gymnasion zitten alle drie de opleidingen van S&B. Het panel heeft een rondgang langs de voorzieningen gehad en constateert dat deze de studenten prima in staat stellende beoogde beroepscompetenties te ontwikkelen. De gehele huisvesting ademt 'sport en bewegen' uit. In het gebouw herkent het panel op meerdere plekken de aandacht voor leer/werkplekken die de visie van de ALO ondersteunen. Naast de standaardvoorzieningen zijn er verschillende studentwerkplekken die speciaal zijn ingericht voor studenten om aan opdrachten te werken. Ook zijn er allerlei specifieke sportvoorzieningen, -zalen en -velden die het ontwikkelen van diverse sportvaardigheden, en het leren verzorgen van lessen daarin, mogelijk maken. Voor enkele onderwijseenheden volgen voltijdstudenten lessen op Papendal (zoals bepaalde minoren). De deeltijd wordt volledig vanuit Papendal verzorgd. Deze locatie beschikt over uitstekende sportfaciliteiten.

Het panel stelt vast dat de opleiding op beide locaties beschikt over de nodige onderwijsvoorzieningen en over specifieke sportvoorzieningen. Deze zijn van prima kwaliteit en meer dan toereikend voor studenten om de beoogde competenties te ontwikkelen. Studenten zijn hierover erg tevreden.

Overwegingen en conclusie

Het panel stelt vast dat het profiel van de opleiding (zie standaard 1) goed tot uiting komt in de programma's (voltijd en deeltijd). Het panel herkent dat de opleiding in de verschillende onderwijseenheden (geclusterd in beroepstaken) een gewenste interactie tussen studenten, docenten en het werkveld realiseert. Beide curricula gaan uit van recente inzichten en theorieën. Via de expertisegebieden kunnen studenten zich individueel profileren. Via de minor kunnen studenten zich verder verdiepen of profileren. De opleiding heeft bovengemiddeld veel aandacht voor onderzoek op een doordachte manier. De kwaliteit hiervan vindt het panel goed. Internationalisering in het curriculum blijft wat achter in het licht van gestelde ambities. Weliswaar biedt het programma verschillende mogelijkheden, die overigens volgens het panel nog verder versterkt kunnen worden, studenten blijven liever 'thuis' bij de HAN-ALO. Het panel is van oordeel dat studenten de eindkwalificaties op een goede manier ontwikkelen. De opzet van het programma waarin de beroepstaken als bouwstenen fungeren, vindt het panel goed. De opleiding biedt een variatie aan passende werkvormen. Het panel stelt vast dat de opleiding met het deeltijdcurriculum goed aansluit op de situatie van de werkende student.

De kwaliteit van het personeel beoordeelt het panel als goed. Bijzonder vindt het panel de wijze waarop het personeel de studenten bij de opleiding betreft en hen stimuleren betrokken te zijn bij de kwaliteit van de opleiding. Hierin is de opleiding succesvol, zo stelt het panel vast. Ten slotte is de kwaliteit van de opleidingsspecifieke voorzieningen meer dan toereikend.

Het panel concludeert dat de opleiding over de hele linie bovengemiddelde kwaliteit laat zien. De inhoudelijke profilering die goed tot uiting komt in het programma, de specialisatiegebieden, de onderzoekslijn, de kwaliteit van het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen zijn hiervan overtuigende voorbeelden. Op grond hiervan kent het panel het oordeel **goed** toe.

Standaard 3 Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel op het gebied van toetsing. De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **voldoende**.

Systeem van toetsing

Uitvoering toetsing

Het panel heeft kennis genomen van de toetsingskaders die gelden binnen de HAN-ALO en het toetsprogramma waarmee de opleiding de eindkwalificaties op de verschillende niveaus toetst (*Opleidingsstatuut-OER 2015-2016*). Deze zijn voor de voltijd en de deeltijd gelijk. Via de onderwijseenheden wordt op verschillende niveaus aan de beroepstaken gewerkt. Daarbinnen worden de eindkwalificaties op niveau 1, 2 en niveau 3 (het eindniveau) getoetst. Het panel stelt vast dat het toetsprogramma een valide afspiegeling is van de eindkwalificaties.

De docenten die betrokken zijn bij de ontwikkeling en uitvoering van de onderwijseenheden verzorgen de toetsing. Daarbij hanteren zij de richtlijnen zoals die gelden binnen het onderwijsconcept van de HAN-ALO. Zo dienen toetsen valide, betrouwbaar, transparant en werkbaar te zijn. Daarnaast moet de toetsing in zijn geheel recht doen aan de beroepspraktijk en qua vorm zoveel mogelijk aansluiten op de uitgangspunten van de opleiding waarin de dialoog centraal staat.

Het panel heeft enkele voorbeelden van toetsresultaten van studenten ingezien. Het panel constateert dat de opleiding een mix aan toetsvormen inzet, waaronder kennistoetsen, verslagen, presentaties, mondelingen en demonstraties. Het panel stelt ook vast dat de docenten de studenten regelmatig van feedback voorzien via bijvoorbeeld formatieve toetsing en gedurende de stages in het SVS.

De spelregels voor de afname van de toetsen zijn vastgelegd in het OER. De criteria, werkvormen, studiepunten zijn voor studenten per onderwijseenheid inzichtelijk gemaakt en terug te vinden in het *Opleidingsstatuut-OER 2015-2016*. In de lessen worden criteria en toetswijzen verder toegelicht. Ook zijn beoordelingsformulieren vroegtijdig bekend bij studenten, zo blijkt uit de gesprekken.

Studenten zijn tevreden over de wijze van toetsing. Via de opleidingscommissie hebben zij in samenspraak met de opleiding een toetsvorm laten aanpassen, omdat dit de studiebelasting ten goede kwam. De opleiding heeft met de wijziging de toetsvorm ook meer beroepsgericht gemaakt, iets dat zij nastreeft in de ontwikkeling van het toetsbouwwerk.

Voor de toetsing van het buitenschools leren maakt de opleiding gebruik van het SVS. Via dit instrument geeft de praktijkbegeleider een advies over de ontwikkeling van de student in de praktijk. De ALO-stagedocent neemt dit advies mee in de beoordeling. Het SVS is vooral een monitoringsinstrument, dat inzage geeft in de ontwikkeling van de prestaties van de student. De integrale toetsing van de competenties vindt plaats na studiejaar 1, na studiejaar 2 en aan het einde van jaar 4 (Integrale Toets 1, 2 en 3).

In het laatste half jaar zijn studenten bezig met het afstudeertraject. Het gewenste eindniveau wordt in drie beroepstaken via zes toetsen afgetoetst. De resultaten vormen samen het afstudeerdossier, dat er per beroepstaak als volgt uitziet:

- Onderzoek Sport & Bewegen 2: onderzoeksverslag, presentatie en verdediging. Studenten voeren een onderzoek in de beroepscontext uit en rapporteren daarover in een verslag. Onderzoeken worden doorgaans in tweetallen uitgevoerd. Het verslag wordt beoordeeld door twee examinatoren. Zij doen dat onafhankelijk van elkaar. Daarna volgen een presentatie en een verdediging waarin de studenten individueel kritisch en als toekomstig professional moeten reflecteren op de waarde en relevantie van het onderzoek voor de beroepspraktijk. Hiermee borgt de opleiding volgens het panel het individuele resultaat. Om voor de beroepstaak te slagen, moeten de drie onderdelen met ten minste een 5,5 worden afgerond (*Procedure beoordelen OSB2, januari 2016*).
- StartBekwame Leraar sport- en bewegingsonderwijs (SBL): schriftelijk verslag (professioneel ontwikkelplan) en een presentatie. Binnen SBL staat de kritische blik van de student op het eigen professioneel handelen centraal. Beide onderdelen moeten ten minste met een 5,5 worden afgerond. De stem van de ALO-docent is doorslaggevend voor het eindoordeel.
- Integrale Toets 3 (IT3): een integraal individueel eindgesprek (criterium gericht interview). Het eindgesprek wordt door twee examinatoren beoordeeld. Tijdens IT3 wordt de student getoetst op al het geleerde tijdens de opleiding en de toepassing daarvan in de praktijk. De student moet de koppeling leggen tussen theoretische concepten en de toepassing daarvan in de praktijk. De student maakt daarbij gebruik van zijn persoonlijke ontwikkeling en ervaringen tijdens de stages (SVS).

Bij vier van de zes toetsen wordt het vier-ogenprincipe in de eindbeoordeling toegepast, zoals onder andere bij het onderzoeksverslag en de verdediging. Het panel heeft begrepen dat bij twee van de vier toetsen de examinatoren volledig onafhankelijk van elkaar beoordelen en dat bij de overige twee toetsen de examinatoren gezamenlijk tot een oordeel komen. Het panel vindt dat de opleiding voldoende betrouwbare beoordeling borgt. Bij de IT3 zet de opleiding ook een externe beoordelaar in.

Het panel vindt het toetsbouwwerk doordacht en compleet. De toetsing binnen het afstudeerdossier waarborgt de realisatie van de beoogde competenties op het beoogde eindniveau. Iedere student moet op verschillende momenten aan verschillende beoordelaars (waaronder externen) laten zien over de eindkwalificaties te beschikken.

Het panel heeft een selectie van beoordelingen gezien. De kwaliteit hiervan vindt het panel voldoende. In de uitvoering van het beoordelingssysteem ervaart het panel dat veel onderdelen nog in ontwikkeling zijn of net zijn ingevoerd. Zo laten de beoordelingsformulieren zien dat de opleiding verbeteringen heeft doorgevoerd. De formulieren zijn meer uniform geworden en beoordelingscriteria zijn gekoppeld aan de eindkwalificaties. Binnen de onderdelen die in ontwikkeling zijn, zo wordt gesteld in de gesprekken, mist het panel scherpheid op de afstemming over wat beter kan. Eén van de veranderingen is bijvoorbeeld de aanpassing van beoordelingsschalen (van 10 naar 3) om de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid te vergroten. Ook is er in de formulieren minder ruimte voor kwalitatieve feedback. Het panel heeft begrepen dat examinatoren afstemmen over de werking van deze wijzigingen en over de eenduidige toepassing. Wat betreft het panel is het goed om daar met enige scherpheid op toe te zien.

Borging toetsing

De examencommissie ziet formeel toe op de kwaliteit van de examinering. Zij doet dat voor de drie opleidingen van het instituut S&B, waaronder de HAN-ALO. De commissie voldoet aan de wettelijke eisen en leden van deze commissie beschikken over toetsdeskundigheid. De commissie heeft examinatoren benoemd en geschoold en ziet via steekproeven toe op de kwaliteit van de toetsing. Op basis van het jaarverslag en het gesprek met de leden van de examencommissie vindt het panel dat deze commissie actiever en scherper kan toezien op recente ingevoerde wijzigingen binnen de toetsuitvoering.

De borging van de kwaliteit van de toetsing vindt ook op andere niveaus plaats. In de eerste plaats zijn de docenten vakbekwaam om de toetsen te ontwikkelen. Tevens draagt het toetsbouwwerk, dat uitgaat van de eindkwalificaties die zijn uitgewerkt op beheersingsniveaus en die vertaald zijn naar de beoordelingscriteria bij aan een adequate borging.

De opleiding heeft, conform landelijke afspraken, de eerste stappen gezet om de examinatoren te certificeren met de basiskwalificering examinering (BKE) en/of seniorkwalificering examinering (SKE). Om de intersubjectiviteit te bevorderen, wordt per toets het beoordelende docententeam geïnstrueerd door de toetsverantwoordelijke en worden - indien noodzakelijk - gezamenlijk toetsen beoordeeld.

Ten aanzien van de borging van het eindniveau zijn binnen het afstudeerdossier bij meerdere onderdelen twee examinatoren betrokken. Bij twijfel over het oordeel kan altijd een extra beoordelaar worden ingeschakeld. Wanneer dit het geval is bij het examendossier gelden hiervoor vastgelegde richtlijnen. Zo wordt altijd een derde onafhankelijke beoordelaar ingezet wanneer één van de twee examinatoren een onvoldoende geeft of wanneer de oordelen van de twee examinatoren te ver uit elkaar liggen (meer dan een heel punt). In de gesprekken met onder andere de examencommissie waren deze regels niet altijd even duidelijk. Er leek een verschil te bestaan in kennis hierover. Soms is één van de twee beoordelaars (examinatoren) een externe beoordelaar. Deze is door de opleiding geïnstrueerd. Daarnaast zet de opleiding steekproefsgewijs externe toezichthouders in. Dit zijn vertegenwoordigers uit het werkveld die een beoordeling bijwonen en de opleiding van feedback voorzien over de inhoudelijke kwaliteit van de beoordeling en het proces (*Verslag toezichthouders 2014-2015, november 2015*).

Over de wijze van toetsing van het eindniveau oordeelt het panel positief. Het panel vindt de oordelen over de onderzoeksdossiers in het licht van de aangetroffen kwaliteit zelfs soms aan de strenge kant. Studenten en alumni zijn ook tevreden over de wijze van toetsing van het eindniveau. Ze vinden dat ze kritisch en rechtvaardig worden beoordeeld. De procedures en richtlijnen zijn helder voor studenten. In het *Verslag toezichthouders 2014-2015* (november 2015) geven de toezichthouders ten slotte aan dat ze de toetsing van het eindniveau als positief waarderen. Zij geven daarbij aan de kwaliteit van de examinatoren erg goed te vinden.

Overwegingen en conclusie

Het panel stelt dat het systeem van toetsing, het toetsprogramma en de afzonderlijke toetsen, een valide afspiegeling is van de eindkwalificaties. Naast toetsing via opdrachten en projecten worden kennis en vaardigheden afzonderlijk en individueel getoetst via verschillende andere

toetsvormen. In de beschrijvingen van de onderwijseenheden zijn de uitgangspunten voor de toetsing en beoordeling helder beschreven voor de studenten. Dat wordt in de gesprekken met de studenten bevestigd.

De toetsing van het eindniveau zit goed in elkaar. De opleiding zet meerdere examinatoren in bij de beoordeling van het eindniveau. Daarbij maakt zij gebruik van externe assessoren en van externe toezichthouders voor feedback over de algehele kwaliteit van de eindbeoordelingen.

Docenten, in de rol van examiner, zorgen in de eerste plaats voor kwalitatief goede toetsen. Zij stemmen hierover onderling af. Daarnaast ziet de examencommissie via steekproeven toe op een goede verantwoording van de toetsing. Deze commissie beschikt over toetsdeskundigheid. Het panel is van mening dat de examencommissie gericht, met wat meer scherpheid in de aanpak, kan toezien op de kwaliteit van veranderingen die recent zijn doorgevoerd in de toetsuitvoering.

Het panel komt op grond van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 4 Gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel op het gebied van het gerealiseerde niveau. De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **goed**.

Resultaten van afgestudeerden

In het laatste jaar van de opleiding werken studenten aan de eindkwalificaties op het eindniveau (*Matrix OWE eindkwalificaties*). In het laatste semester tonen de studenten de competenties aan op bachelorniveau middels het afstudeerdossier waarvoor zij voor drie beroepstaken werken aan zes onderwijseenheden. De opzet van het afstuderen is voor de voltijd- en de deeltijdopleiding gelijk (zie standaard 3).

De richtlijnen en criteria voor de toetsing zijn helder beschreven in de beschrijvingen van de onderwijseenheden (*Opleidingsstatuut-OER 2015-2016*). Zo moet de student voor het afstudeeronderzoek verschillende tussenproducten opleveren. Eisen en inleverdata zijn in de handleidingen opgenomen. Daarbij geldt dat er verschillende go's-no go's zijn ingebouwd om de studenten te ondersteunen in de voortgang van het traject. Alumni zijn tevreden over de richtlijnen, deze zijn helder en bieden houvast gedurende het traject, zo geven zij aan.

In het kader van de beroepstaken Onderzoek in Sport & Beweging 1 en 2 (OSB1/OSB2), die een plek hebben in de laatste twee studie jaren, werkt de student aan de onderzoekskwalificaties en ontwikkelt hij een kritische onderzoekende houding, leert hij onderzoek doen en de kwaliteit van zijn eigen handelen te vergroten. De resultaten van OSB2 maken deel uit van het afstudeerdossier. Daarnaast tonen studenten middels de resultaten van de onderwijseenheid StartBekwame Leraar sport- en bewegingsonderwijs hun bekwaamheid als leraar sport- en bewegingsonderwijs aan en moeten zij op verschillende podia hun bekwaamheid verantwoorden, zoals in het eindgesprek voor IT3 het geval is (zie ook standaard 3).

Voor het gerealiseerde niveau van de HAN-ALO heeft het panel negentien sets van eindwerkstukken bestudeerd (veertien voltijd en vijf deeltijd, zie bijlage 7), elk bestaande uit een onderzoeksverslag (incl. beoordeling), een professioneel ontwikkelplan (incl. beoordeling) en de beoordelingen van het integraal eindgesprek (IT3), de presentatie behorend bij SBL en de presentatie en verdediging behorend bij OSB2. Het panel heeft de afstudeerdossiers geselecteerd op basis van een groslijst van afgestudeerden van de afgelopen twee studie jaren (afstudeerlichtingen 2014 en 2015). De totale selectie vertegenwoordigt de volle breedte van het profiel.

Het panel beoordeelt de kwaliteit van de studentproducten en resultaten, zoals aangetroffen in de dossiers als goed. Over de hele linie vindt het panel de inhoudelijke kwaliteit een goede afspiegeling van wat van een leraar sport- en bewegingsonderwijs verwacht mag worden. Daarbij vindt het panel de kwaliteit van de onderzoeksverslagen, in het bijzonder het onderzoeksmatige karakter, bovengemiddeld goed. De individuele prestaties van de studenten komen voldoende naar voren in de verdediging en presentatie van het eindwerk. In de afstudeerproducten staan

verder relevante en actuele onderwerpen centraal waarbij de rol van de gymzaal-overstijgende ALO'er duidelijk uit de verf komt. Het panel kan zich ten slotte over de hele linie goed vinden in de gegeven oordelen. Het vindt de oordelen van sommige goede onderzoeksverslagen wat laag in het licht van de kwaliteit van het verslag.

Functioneren afgestudeerden

Van de afgestudeerden is het merendeel werkzaam in de functie als leraar sport- en bewegingsonderwijs. Daarnaast is een deel van de afgestudeerden gaan doorstuderen en volgt een masteropleiding. Alumni kijken zeer tevreden terug op hun opleiding. Zij voelen zich meer dan voldoende toegerust om als professional op het gebied van sport- en bewegingsonderwijs aan de slag te gaan. Dat kan zijn als leraar in een school of als combinatiefunctionaris voor een gemeente (*Rapportage alumnionderzoek 2014-2015*).

Vertegenwoordigers van het werkveld zijn zeer tevreden over de kwaliteit van afgestudeerden en over de kwaliteit van de studenten in opdrachten, minoren en stages. Dit blijkt uit de feedback die de opleiding ontvangt van verschillende partijen in het werkveld waarmee zij samenwerkt en opdrachtgevers van stage- en afstudeeropdrachten. Zo hebben externe toezichthouders in een bijeenkomst aangegeven de kwaliteit van de studenten goed te vinden en vinden zij afgestudeerden geschikt als beginnend beroepsbeoefenaar (*Verslag regeling toezichthouders 2014-2015, november 2015*). Dit wordt ook overtuigend bevestigd in de verschillende gesprekken van het panel met vertegenwoordigers van het werkveld van de HAN-ALO.

Overwegingen en conclusie

Het panel beschouwt de eindwerkstukken als indicatief voor het gerealiseerde eindniveau van de opleiding HAN-ALO en beoordeelt de kwaliteit hiervan als goed. Over de hele linie oordeelt het panel positief over het eindniveau van de afgestudeerden. Het panel beschouwt de kwaliteit als bovengemiddeld. De kwaliteit van de onderzoeksverslagen vindt het panel zelfs van erg goede kwaliteit getuigen.

Verder oordelen alumni positief over het niveau dat zij hebben bereikt en is het werkveld van de HAN-ALO zeer tevreden over de kwaliteit van de studenten en afgestudeerden en de opleiding als geheel. Het werkveld oordeelt positief over de mate waarin de opleiding erin slaagt de beoogde eindkwalificaties te realiseren en startbekwame leraren LO af te leveren.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Oordeel VT	Oordeel DT
<i>Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties</i>	Goed	Goed
<i>Standaard 2 Onderwijsleeromgeving</i>	Goed	Goed
<i>Standaard 3 Toetsing</i>	Voldoende	Voldoende
<i>Standaard 4 Gerealiseerde eindkwalificaties</i>	Goed	Goed

Weging en conclusie

De oordelen zijn gewogen volgens de beslisregels van de NVAO. Het panel, dat een brede blik over het ALO-onderwijs in Nederland vertegenwoordigt, beoordeelt de opleiding als geheel als goed. Het panel stelt vast dat de opleiding haar eigen visie goed tot uiting laat komen in het onderwijs. Zij stelt, in het algemeen en in de onderwijsuitvoering in het bijzonder, nadrukkelijk de gezamenlijke dialoog centraal wat eraan bijdraagt dat zij erin slaagt studenten met goede kwalificaties af te leveren.

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de hbo-bacheloropleiding Leraar Lichamelijke Opvoeding van de HAN als **goed**.

Aanbevelingen

Het panel geeft de opleiding de volgende aanbevelingen mee:

Algemeen

- Het panel wil de opleiding meegeven om vooral vast te houden aan de huidige kwaliteit en houding, dat vraagt een continue inspanning van alle betrokkenen. Daarbij vraagt het panel aandacht voor het behouden van voldoende kritisch vermogen om de goede ontwikkelingen voort te zetten.
- Een tweede algemene aanbeveling betreft internationalisering, de aandacht hiervoor. De opleiding kan dit aspect in de opbouw van het programma meer concreet maken. Dit om een mate van internationalisering te borgen voor de studenten die besluiten niet naar het buitenland te gaan.

Standaard 3

- Het panel raadt de opleiding aan om in het SVS voor een meer holistische benadering te kiezen waarin de niveaus vooral dienen als handvatten voor het geven van de cijfers op de 11 criteria. Gebleken is dat het SVS voor de student, de werkplekbegeleider en de opleiding informatief en nuttig instrument is. Wanneer (vaak) ieder niveau van alle beoordelingscriteria wordt beoordeeld met een cijfer streeft het SVS waarschijnlijk zijn doel voorbij. Zo worden bijvoorbeeld aspecten als 'weet welke materialen aanwezig zijn' of 'reikt de stagemap aan bij de begeleider' met een cijfer beoordeeld. Een holistische benadering zou hier wellicht beter passen.
- Het panel adviseert ten slotte om de examencommissie met wat meer scherpheid kan toezien op de kwaliteit van veranderingen die recent zijn doorgevoerd in de toetsuitvoering.

Bijlagen

Bijlage 1 Eindkwalificaties van de opleiding

Competenties HAN-ALO	Eindkwalificaties HAN-ALO	Competenties Landelijk opleidingsprofiel
LESGEVEN EN BEGELEIDEN: <i>Plannen</i>	1. De student ontwikkelt een vakwerkplan passend binnen het schoolbeleid en visie op het vak. 2. De student ontwerpt didactisch en pedagogisch verantwoorde lessen aansluitend bij het vakwerkplan 3. De student houdt in de voorbereiding van lessen rekening met de individuele sport- en beweegmotieven van de leerlingen	<ul style="list-style-type: none"> • Vakinhoudelijk en vakdidactisch handelen: plannen • Interpersoonlijk handelen • Pedagogisch handelen
LESGEVEN EN BEGELEIDEN: <i>Uitvoeren</i>	4. De student voert didactisch en pedagogisch verantwoorde lessen uit 5. De student speelt in op de actuele lessituatie en past zijn wijze van lesgeven daarop aan 6. De student voert begeleidingsgesprekken met leerlingen teneinde een persoonlijk en positief ontwikkelingsklimaat te creëren 7. De student stimuleert leerlingen tot een gezonde en actieve leefstijl 8. De student toetst de leerlingen adequaat	<ul style="list-style-type: none"> • Vakinhoudelijk en vakdidactisch handelen: uitvoeren • Interpersoonlijk handelen • Pedagogisch handelen
LESGEVEN EN BEGELEIDEN: <i>evalueren</i>	9. De student evalueert de les (zowel didactisch als pedagogisch), de toetsen en het vakwerkplan en past die zo nodig aan 10. De student brengt de vorderingen en belemmeringen van leerlingen in kaart en onderneemt waar nodig actie	<ul style="list-style-type: none"> • Vakinhoudelijk en vakdidactisch handelen: evalueren • Interpersoonlijk handelen • Pedagogisch handelen
SPORTVAARDIGHEDEN	11. De student geeft een kwalitatief goed eigen voorbeeld dat leerlingen stimuleert tot ontwikkeling 12. De student biedt sport- en bewegingsactiviteiten aan volgens methodische principes en kennis van de betreffende sportvaardigheid	<ul style="list-style-type: none"> • Vakinhoudelijk en vakdidactisch handelen
SAMENWERKEN	13. De student werkt professioneel samen in teams 14. De student werkt professioneel samen met de omgeving van de school om de sportdeelname en een gezonde leefstijl van leerlingen te bevorderen	<ul style="list-style-type: none"> • Samenwerken met collega's • Samenwerken met omgeving van de school
MANAGEN	15. De student werkt op projectmatige wijze aan activiteiten 16. De student organiseert sportgerelateerde evenementen	<ul style="list-style-type: none"> • Organisatorisch handelen

ONDERNEMEN	17. De student ontwikkelt innovatieve concepten die aansluiten bij de wensen van de doelgroep, relevante actuele kennis en ontwikkelingen in de sport, waarmee aangezet wordt tot sporten en bewegen	<ul style="list-style-type: none"> • Samenwerken met omgeving van de school
ONDERZOEKEN	18. De student beoordeelt onderzoek kritisch op bruikbaarheid voor de SBO-praktijk 19. De student voert kleinschalig praktijkgericht onderzoek methodologisch correct uit	<ul style="list-style-type: none"> • (Zelf)reflecteren en professioneel handelen
	20. De student communiceert op passende wijze mondeling en schriftelijk	
KENNISONTWIKKELING	21. De student beheerst de relevante kennisbasis voor het uitoefenen van het beroep 22. De student gebruikt actuele, relevante (inter)nationale (vak)literatuur bij het onderbouwen van zijn handelen in de praktijk	<ul style="list-style-type: none"> • (Zelf)reflecteren en professioneel handelen
PROFESSIONELE ONTWIKKELING	23. De student werkt planmatig aan het onderhoud en de ontwikkeling van bekwaamheid 24. De student draagt bij aan de ontwikkeling van vakgebied	<ul style="list-style-type: none"> • (Zelf)reflecteren en professioneel handelen

Bijlage 2 Overzicht opleidingsprogramma

	Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4
Hoofdfase 3 (60 STP)	N3 Onderzoek binnen Sport en Bewegen 2 (15)		Minor (30)	
	N3 Startbekwame leraar SBO (15)			
	Keuze Stage			
Hoofdfase 2 (60 STP)	N3 PaO (2,5)	N3 Vakwerkplan (12,5)	N3 Lesgever als specialist (15)	
	Stage PO/VO + SPO/ SVO (7,5)		Keuze stage MBO/ BM/ VMBO/ PO	
	N3 Evenementenmanagement (7,5)		N3 Onderzoek binnen Sport en Bewegen 1 (15)	
Hoofdfase 1 (60 STP)	N2 Leraar SBO in voortgezet onderwijs 2A (5)	N2 Leraar SBO in voortgezet onderwijs 2B (5)	N2 Leraar SBO in primair onderwijs 2 (5)	N2 Biomechanica in de praktijk (5)
	N2 Stage VO2 (5)		N2 Stage PO2 (5)	
	N2 Sport, bewegen en gezondheid 2 (10)		N2 en N3 Beweegmanagement (5)	N2 en N3 Ondernemen binnen SBO (5)
	N2 Sportvaardigheden VO2A (2,5)	N2 Sportvaardigheden VO2B (2,5)	N2 Sportvaardigheden PO2A (2,5)	N2 Sportvaardigheden PO2B (2,5)
		Winterkamp N2 Recreatie - Avontuur		
Propedeuse (60 STP)	N1 Leraar SBO in primair onderwijs 1A (5)	N1 Leraar SBO in primair onderwijs 1B (5)	N1 Leraar SBO in voortgezet onderwijs 1A (5)	N1 Leraar SBO in voortgezet onderwijs 1B (5)
	N1 Stage PO1 (5)		N1 Stage VO1 (5)	
	N1 Sportstimulering (5)	N1 en N2 Innovatief schoolplein sport en bewegen (5)	N1 Sport, bewegen en gezondheid 1 (5)	N1 Projectmatig werken binnen SBO (5)
	N1 Sportvaardigheden PO1A (2,5)	N1 Sportvaardigheden PO1B (2,5)	N1 Sportvaardigheden VO1A (2,5)	N1 Sportvaardigheden VO1B (2,5)
			EHBO Gezondheid	N1 Zomerkamp Recreatie – Avontuur

Bijlage 3 Rendementen

Kwantitatieve gegevens over de opleiding						
<p>Rendement Het aandeel van het totaal aantal voltijd- en deeltijdstudenten dat het bachelordiploma haalt in de nominale studieduur + één jaar, voor de laatste drie cohorten.</p>	Voltijd					
		2006	2007	2008	2009	2010
	Instream	72	112	150	129	114
	Diplomarendement HAN	63,9%	71,4%	67,3%	65,1%	74,6%
	Gediplomeerd	61,1%	67,9%	66,7%	62,8%	72,8%
	Elders gediplomeerd	2,8%	3,6%	0,7%	2,3%	1,8%
	Studerend	12,5%	10,7%	14,7%	19,4%	11,4%
	Elders studerend	8,3%	6,3%	4,7%	4,7%	7,9%
	Uitgevallen HAN	15,3%	11,6%	13,3%	10,9%	6,1%
	Deeltijd					
		2009	2010			
	Instream	20	23			
	Diplomarendement HAN	95,0%	78,3%			
	Gediplomeerd	95,0%	78,3%			
	Elders gediplomeerd	0,0%	0,0%			
Studerend	0,0%	8,7%				
Elders studerend	0,0%	0,0%				
Uitgevallen HAN	5,0%	13,0%				
Docentkwaliteit	Het aandeel docenten met een mastergraad: 79% Vanaf eind studiejaar 2016-2017 is dit 94%					
Het aandeel docenten met een PhD	12% van de docenten zijn gepromoveerd Vanaf eind studiejaar 2016-2017 is dit 18%					
Gerealiseerde docent-student ratio	1:26					
Contacturen		Prop	Hf1	Hf2	Hf3	
	Voltijd	23,1	20,0	17,1	15,2	
	Deeltijd	22,9	13,2	17,2	21,8	

Bijlage 4 Deskundigheden leden visitatiepanel en lead auditor

Overzicht panelleden

Naam	Rol (voorzitter / lid / studentlid)	Domeindeskundige (ja / nee)
1. Mevrouw drs. M. Appelman	Voorzitter	Ja
2. Mevrouw E. Taal MEd	Lid	Ja
3. De heer dr. M. Slingerland	Lid	Ja
4. Mevrouw A.L.D. van Opheusden	Studentlid	Nee

1	Mevrouw drs. M. Appelman is senior beleidsadviseur bij de VO-raad.
2	Mevrouw E. Taal MEd is opleidingsmanager Haagse Academie voor Lichamelijke Opvoeding (HALO) bij De Haagse Hogeschool.
3	De heer dr. M. Slingerland is docent en onderzoeker bij Fontys Sporthogeschool.
4	Mevrouw A.L.D. van Opheusden volgt de ALO aan het Hanze Instituut voor Sportstudies.

Secretaris/coördinator

Naam	Gecertificeerd d.d.	E-mailadres
Mevrouw M. Snel BHRM & BEd	17 november 2010	snel@nqa.nl

Bijlage 5 Bezoekprogramma

Tijdstip	Thema	Deelnemers
09:00 – 09:30	Welkom en introductie van de opleiding	<ul style="list-style-type: none"> - Drs. Gielion de Wit & Dr. Marcel Mutsaarts (teamleiders onderwijsteam) - Drs. Joris Hermans en Eric Versluijs MSc geven, samen met een aantal docenten en studenten, een presentatie van de opleiding.
09:30 – 11:45	Leestijd en rondleiding	
11:45 – 12:30	Afstuderen	<ul style="list-style-type: none"> - Drs. Sebastiaan Platvoet (teamleider expertiseteam talent) - Dr. Jan-Willem van Dijk (docent/onderzoeker expertiseteam sportvoeding) - Drs. Mark de Niet (docent/onderzoeker expertiseteam talent) - Chantal Kleinhesselink (HF3) - Ronald de Koning (HF3) - Inge Poos (alumnus) - Jeske Weltevreeden (alumnus) - Extern toezichthouder (Tom van der Ven, MSc)
12:30 – 13:15	Overleg en lunch	Visitatiepanel
13:15 – 13:45	Opleidingscommissie	<ul style="list-style-type: none"> - Drs. Fey van Lith (docent onderwijsteam/vz) - Eva Steverink (P) - Nadine Mooren (HF2) - Lieve Schaap (HF2) - Bram van Geffen (HF3)
13:45 – 14:15	Examencommissie	<ul style="list-style-type: none"> - Drs. Rob ter Horst (vz) - Drs. Hester de Vries (docent onderwijsteam en lid excie) - Drs. Annemarie Weel (ambtelijk secretaris)
14:30 – 15:30	Binnenschools en buitenschools leren	<ul style="list-style-type: none"> - Drs. Linda Faber (docent/onderzoeker expertiseteam leefstijl) - Drs. Jasper de Greef (onderzoek/docent/onderzoeker expertiseteam talent) - Drs. Joep Manders (docent onderwijsteam) - Bas Oosterink (hoofddocent onderwijsteam) - Drs. Dico Rouw (docent onderwijsteam/stagecoördinator) - Imke Jacobs (P) - David Rúben (HF1) - Wouter Evers (HF2) - Cees Gouw (CLV) - Els Barenbrug BSc (het Talent) - Annelies Boonstra BSc (SO)
15:45 – 16:15	Deeltijd	<ul style="list-style-type: none"> - Drs. Martijn Smits (hoofddocent onderwijsteam/ coördinator deeltijd) - Drs. Mike Hurkx (docent onderwijsteam) - Ken Tempelers (P) - Erik Lagraauw (HF1) - Niek van Venrooij (HF3) - Hans Wittenberg (alumnus) - Leo Smid (alumnus)
16:30 – 17:00	Visie en beleid	<ul style="list-style-type: none"> - Drs. Joris Hermans en Eric Versluijs MSc

		(instituu​tsdirectie) - Drs. Gielion de Wit en Dr. Marcel Mutsaarts (teamleiders onderwijsteam/ teamleider expertiseteam talent/voeding/leefstijl) - Marcel Janssen BSc (SSGN) - Stephan Haukes BSc (Montessori College)
17:00 – 17:30	Intern overleg panel	
17:30 – 18:00	Terugkoppeling bevindingen	- Drs. Joris Hermans en Eric Versluijs MSc (instituu​tsdirectie) - Drs. Gielion de Wit en Dr. Marcel Mutsaarts (teamleiders onderwijsteam)

Bijlage 6 Bestudeerde documenten

Kritische reflectie en bijlagen te weten:

- *Beroepsprofiel Leraar Lichamelijke Opvoeding* (KVLO, 2010)
- *Landelijk opleidingsprofiel leraar LO 1^e graads* (ALOCO 2013)
- *De HAN-ALO legt uit* (LO Magazine 2015)
- Matrix landelijk opleidingsprofiel vs HAN-ALO opleidingsprofiel
- Matrix OWE eindkwalificaties
- Matrix OWE eindkwalificaties afstudeerdossier
- Verslag extern toezichthouder HAN-ALO 2014-2015
- Visie en onderbouwing onderzoeksleerlijn HAN Sport en Bewegen
- Internationalisering in 2015 and beyond
- internationalisering@home ALO
- *Kennisbasis docent lichamelijke opvoeding* (HBO-raad 2012)
- *Visie op buitenschools leren* HAN-ALO
- Opleidingsstatuut Leraar vo 1^e graads Lichamelijke Opvoeding 2015-2016
- Raamleerplan op maat naar flexibel deeltijdonderwijs
- Overzicht van ingezet personeel HAN-ALO 2014-2016
- HAN NSE2015 ALO
- Jaarverslag 2014-2015 Opleidingscommissie ALO
- Rapportage alumnionderzoek 2014-2015
- *Vitaal onderwijs in beweging* – Beleidsplan voor HAN Sport en Bewegen 2012-2016

Op 21 april ter inzage gelegd (digitaal beschikbaar gesteld):

- Adviesrapport internationalisering
- Beleidsplan HAN Sport en Bewegen
- Beroepsprofiel leraar lichamelijke opvoeding
- Buitenschools leren ALO
- De HAN ALO legt uit
- Diverse studieboeken Propedeuse, Hoofdfase 1, Hoofdfase 2 en Hoofdfase 3
- HAN Sport en Bewegen Jaarverslag Examencommissie 2014-2015
- Internationalisering in 2015 and beyond
- Jaarverslag Opleidingscommissie ALO 2014-2015
- Kennisbasis docent LO
- Kritische reflectie
- Matrix landelijk opleidingsprofiel vs. HAN ALO opleidingsprofiel
- Matrix OWE eindkwalificaties
- Matrix OWE-Eindkwalificaties afstudeerdossier
- Modulehandleiding SBG2 Voltijd Hoofdfase 1
- Modulehandleiding LP1A Voltijd Propedeuse
- Modulehandleiding Vakwerkplan Voltijd Hoofdfase 2
- Modulehandleiding LP1A Deeltijd Propedeuse
- Modulehandleiding Onderzoek in Sport & Bewegen Voltijd Hoofdfase 3
- NSE 2015
- Onderzoeksleerlijn HAN Sport en Bewegen
- Op maat naar flexibel deeltijdonderwijs

- Overzicht van ingezet personeel 2014-2016
- Rapport Alumnionderzoek december 2014-maart 2015
- Sporthart
- Verslag inzake regeling externe toezichthouders 2014-2015 opleiding ALO
- Visie-artikelen ALO in LO magazine

Bijlage 7 Overzicht bestudeerde afstudeerwerken

Hieronder een overzicht van de studenten van wie het panel de afstudeerwerken heeft bestudeerd. Conform de regels van de NVAO zijn alleen de studentnummers opgenomen.

DT-518359

DT-508766

DT-512552

DT-502605

DT-509157

VT-426921

VT-428260

VT-446793

VT-461051

VT-465677

VT-477540

VT-488870

VT-490199

VT-492321

VT-493015

VT-489072

VT-489424

VT-502166

VT-505732

Bijlage 8 Verklaring van volledigheid en correctheid

Netherlands Quality Agency

Bladnummer 3

Verklaring van volledigheid en correctheid van de informatie

Betreffende de visitatie van de opleiding:

Opleiding tot leraar vo van de eerste graad in Lichamelijke Opvoeding

Instelling: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Visitatie datum: 21 april 2016

Ondergetekende: *m. mulsacarts*

vertegenwoordigend het management van de genoemde opleiding,

in de functie van: *opleidingscoördinator*

verklaart hierbij dat alle informatie ten behoeve van de visitatie van de genoemde opleiding in volledigheid en correctheid ter beschikking wordt gesteld, *waaronder informatie over alternatieve afstudeerroutes die momenteel en/of gedurende de afgelopen 6 jaar (hebben) bestaan*, zodat het visitatiepanel tot een op juiste feiten gebaseerde oordeelsvorming kan komen.

Handtekening: *M. Mulsacarts*

Datum: *18-3-2016*